

Aan: De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum: 2 februari 2023
Portefeuille(s): Water, Deelnemingen
Portefeuillehouder(s): Melanie van der Horst, Shula Rijxman
Behandeld door: **Verkeer en Openbare Ruimte + algemeen mailadres
(bestuurszaken.etc@amsterdam.nl)**
Onderwerp: Voortgang van het principebesluit inzake de herijking governance van
Stichting Waternet

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert het college u graag over de voortgang van de herijking governance van stichting Waternet.

Het waterschap AGV en de gemeente Amsterdam hebben hun samenwerking en de uitvoering van hun watertaken georganiseerd via de stichting Waternet. Doel van de herijking is de governance van Waternet te versterken, bestuur en toezicht beter te scheiden, de beleidsbepalende en opdrachtgevende rol van de gemeente op de Amsterdamse watertaken te versterken en de verantwoording door de stichting aan beide bestuurlijk opdrachtgevers te verbeteren.

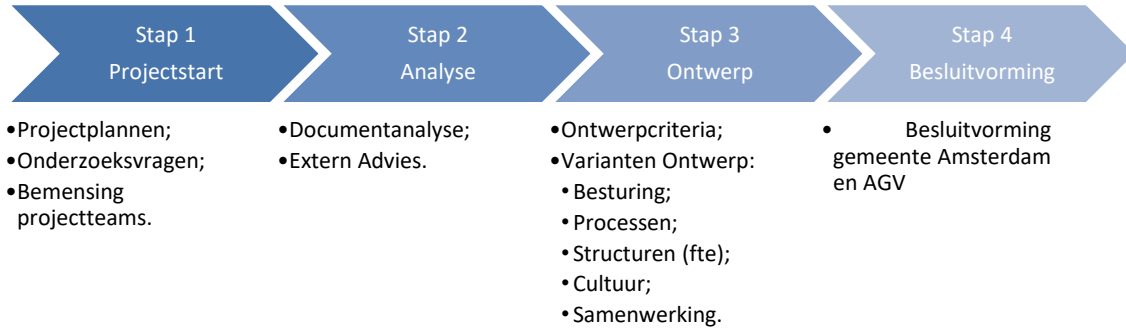
In juli 2021 is dit herijkingstraject gestart met een gezamenlijke bestuursopdracht, die eind 2021 heeft geleid tot een principebesluit in lijn met de door u vastgestelde Nota Beleidskader Verbonden Partijen 2021. Het principebesluit, tevens de afronding van de denkfase van de bestuursopdracht, is vastgelegd in het collegebesluit van 2 november 2021 (VN2021-028762).

Op 3 november 2021 is de gemeenteraad geïnformeerd over het principebesluit van het college van 2 november 2021 over de herijking van de governance van de watertaken van Amsterdam en AGV en de huidige stichting Waternet, waarna de onderzoeksfase is gestart. [Op 12 juli 2022 heb ik u over de voortgang van de herijking geïnformeerd](#) (ZD2021-014076). Voor de aanleiding en inhoud van het principebesluit verwijs ik u verder naar beide brieven.

Ik bied u graag een technische sessie aan. U wordt hierover verder geïnformeerd via de Dagmail.

Proces

Het principebesluit vormde het startpunt voor de onderzoeksfase van de herijking die is onderverdeeld in vier stappen.

Op 12 juli bent u geïnformeerd over de uitwerking van de eerste twee stappen. Afgelopen periode is gestart met de ontwerpfase en heeft het college een aantal tussentijdse besluiten genomen, waarover ik u in deze brief graag wil informeren. Definitieve besluitvorming (stap 4) wordt voorzien voor eind 2023.

Stand van zaken herijkingstraject Waternet

Om de vervolg- en onderzoeksvragen (als genoemd in de raadsinformatiebrief van 3 november 2021) te beantwoorden, zijn zes deelprojecten geformuleerd. Deze sluiten aan op de beslispunten van het principebesluit.

1. De uitwerking van een governancemodel;
2. De oprichting van een separate NV Drinkwater, onder aansturing van Amsterdam als 100% aandeelhouder;
3. De uitwerking van Afdeling Water (eerder Strategische Unit Water Amsterdam) voor de beleidsbepalende; opdrachtgevende en toezichhoudende rol en de versterking van de organisatie op de Amsterdamse watertaken;
4. De uitwerking van een eigen AGV-organisatie;
5. Agenda strategische samenwerking Amsterdam en AGV;
6. Agenda regionale samenwerking met andere waterpartners.

Hieronder wordt de voortgang op de zes deelprojecten toegelicht.

Ad. 1) Governancemodel voor een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie

Huidige governance

Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) en de gemeente Amsterdam hebben hun samenwerking op de uitvoering van hun watertaken op dit moment georganiseerd via de Stichting Waternet. Waternet voert in opdracht van de gemeente verschillende watertaken uit: de riool- en grondwatertaken, de drinkwatertaken en de binnenwaterbeheertaken (baggeren, druifvuilvissen, en brug- en sluisbediening). Daarnaast is Waternet verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en uitvoering van alle watertaken in opdracht van het waterschap: waterkwantiteitsbeheer (peil en keringen) en waterkwaliteitsbeheer (inclusief afvalwaterzuivering). Vrijwel alle medewerkers die werken aan de genoemde taken van zowel de gemeente Amsterdam als het waterschap AGV zijn ondergebracht in de Stichting Waternet. Voor de governance van de samenwerking is bewust gekozen voor een Stichting, waarbij de bedrijfsvoeringsaspecten door het Stichtingsbestuur

(bestaande uit de Dijkgraaf van AGV en de wethouder Water namens het College van B&W en een onafhankelijke voorzitter) worden bestuurd en de (beleids)inhoudelijke sturing (inclusief de daarvoor noodzakelijke financiële middelen) de volledige verantwoordelijkheid van de opdrachtgevers is.

Knelpunten huidige governance

De bestuurlijke aansturing van Waternet wordt door beide opdrachtgevers als onvoldoende ervaren. Dat komt mede door een gegroeide behoefte aan sturing en zeggenschap:

1. Het waterschap heeft zich de afgelopen jaren nadrukkelijk ontwikkeld van een op technische uitvoering gerichte overheid naar een regionale waterautoriteit die vanuit haar functionele taken en expertise ook betrokken is bij beleidsontwikkeling op een breed spectrum aan maatschappelijke opgaven. Het functioneren als moderne overheid stelt voor het waterschap andere eisen aan het functioneren van Stichting Waternet dan de bedrijfsmatig effectieve uitvoering van watertaken.
2. Beleidsinhoudelijke thema's als energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit, klimaatadaptatie, bodemdaling en verdroging vragen om politieke afwegingen en bestuurlijke kaders en een gezamenlijke aansturing van beide opdrachtgevers.
3. Mede naar aanleiding van recente incidenten (digitale veiligheid, systeem belastingheffing AGV, systeem drinkwaterfacturatie) is er een toenemende behoefte aan (politiek) bestuurlijke zeggenschap over onderwerpen die eerder als bedrijfsmatig werden gezien, zoals digitalisering, inkoop en personeelsbeleid.
4. Het maken van politieke afwegingen en het stellen van bestuurlijke kaders behoeft, vanuit de beleidsbepalende, toezichhoudende en opdrachtgevende rol, op verschillende manieren versterking. De informatievoorziening dient versterkt te worden, zowel voor wat betreft bestuurlijke kaderstelling als bestuurlijke verantwoording.
5. De rol en verantwoordelijkheid van het huidige Stichtingsbestuur waar vanuit het waterschap de dijkgraaf en vanuit de gemeente de wethouder Water deel uit maken, worden als onduidelijk ervaren en leiden in toenemende mate tot vragen over 'dubbele petten'.

Dit sturingsvraagstuk betekent dat zowel de structuur (de huidige Stichting Waternet), als de verantwoordelijkheidsverdeling binnen die structuur, als de kwaliteit van de sturingsinformatie aandacht behoeft.

Oplossingsrichtingen

In de brief van 12 juli 2022 bent u geïnformeerd over het verder onderzoeken van "stichting B" als variant voor het governancemodel voor stichting Waternet. Die stichtingsvariant heeft de volgende belangrijke kenmerken:

- De besturen van AGV en Amsterdam benoemen een onafhankelijk en (inhoudelijk) deskundig stichtingsbestuur;
- Een te overwegen Raad van Toezicht.

Eind 2022 bleek Stichting B in de verdere uitwerking van het model niet voldoende aan te sluiten bij de sturingsfilosofie van het waterschap. Om het model zo goed mogelijk te laten aansluiten op de

wensen van zowel Amsterdam als het waterschap is in het Bestuurlijk Opdrachtgevers Overleg¹ (BOGO) van 21 november besloten om het model Stichting B met aanpassingen om te vormen naar een governance model op hoofdlijnen: de 'Vernieuwde stichting Waternet' (*bijlage 1. Organogram 'vernieuwde stichting Waternet' en bijlage 2. Beschrijving 'Vernieuwde stichting Waternet' (BOGO 21 nov)*). Nadere uitwerking zal nodig zijn om te komen tot definitieve besluitvorming.

Het college heeft ingestemd met het besluit van het Bestuurlijk Opdrachtgevers Overleg (BOGO): het vernieuwde governance model op hoofdlijnen met nadere uitwerkingsvragen langs de volgende uitgangspunten :

- De Vernieuwde Stichting Waternet is het antwoord op toekomstige wateropgaven in Amsterdam en de gemeenten in het werkgebied van AGV;
- De Vernieuwde stichting loopt door het (blijvend) bundelen van kennis en kunde op het terrein van waterbeheer, voorop in Nederland om de toekomstige waterbeheer problemen het hoofd te kunnen bieden;
- De samenwerking zorgt voor meer bestuurlijke kracht, om de noodzakelijke maatregelen in de regio Amsterdam nu en met name in de toekomst te kunnen uitvoeren;
- De vernieuwde stichting geeft elke bestuurlijke opdrachtgever de ruimte om zelfstandig te sturen op eigen taken en gezamenlijk op de gezamenlijke taken;
- Het belang van de Stichting wordt bewaakt door een onafhankelijke RvT, die toeziet op het realiseren van de samenwerking en keuzes over capaciteit en middelen beschouwt vanuit het integrale belang van de bestuurlijk opdrachtgevers;
- Het onafhankelijk toezicht biedt bovendien een belangrijke waarborg voor personeel wat in dienst is bij de Stichting.

Het belangrijkste verschil ten opzichte van stichting B is dat de vernieuwde stichting elke bestuurlijke opdrachtgever de ruimte geeft om zelfstandig te sturen op eigen taken en gezamenlijk op de gezamenlijke taken. Het Algemeen Bestuur (AB) van AGV wil voor de sturing op de zelfstandige taken een eigen directeur in het stichtingsbestuur benoemen. Daarmee is het bestuur van de stichting niet onafhankelijk, wat een belangrijk verschil is ten opzichte van 'Stichting B'.

Het hoofdlijnenakkoord 'vernieuwde stichting Waternet' wordt verder uitgewerkt en voorbereid voor vaststelling in de Raad en het Algemeen Bestuur AGV. Onderdeel van de nadere uitwerking zijn ten minste:

- Een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst;
- Statuten voor de vernieuwde stichting;
- Overeenkomst van opdracht met bijbehorende mandaten waarin de bevoegdheid tot besluitvorming per opdrachtgever is geëxpliciteerd;
- Een bestuurs-/directiereglement;
- Een organisatiebesluit.

Randvoorwaarden zijn:

---

¹ In het BOGO zijn de wethouder water en de portefeuillehouder uit het DB respectievelijk bestuurlijk vertegenwoordigers van de gemeente Amsterdam en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

- Dat bij de verdere uitwerking van de vernieuwde stichting en voorafgaand aan definitieve vaststelling, rekening dient te worden gehouden met nadere eisen van de Inspectie voor de Leefomgeving en Transport (ILT), de Belastingdienst, financiële consequenties die nu nog onvoldoende in beeld zijn en overige juridische vraagstukken, die kunnen leiden tot bijsturing van het voorgenomen model.
- Voor beide bestuurlijk opdrachtgevers is dit besluit vertrekpunt voor het gezamenlijk verder werken aan de inrichting. Gemeente Amsterdam hecht aan het nadere onderzoek en overleg over deze uitwerking.
- Het voorgenomen model van de vernieuwde stichting ter advisering voor te leggen aan de OR van Waternet.

Op 12 januari heeft het Dagelijks Bestuur van het waterschap AGV een eigen uitgewerkte versie van het BOGO besluit van 21 november aan haar Algemeen Bestuur voorgelegd. Het Algemeen Bestuur heeft ingestemd met het voorstel, maar heeft daarbij aanvullende wensen geformuleerd. Deze houden verband met de behoefte van het waterschap om een sterke, zichtbare en goed functionerende overheid te zijn. Uit de bespreking is naar voren gekomen dat AGV, de organisatie van Stichting Waternet, zoveel mogelijk als regulier Waterschap wil inrichten met een verlengd lokaal bestuur. Dit heeft implicaties voor de organisatie en het voorgestelde model voor de vernieuwde stichting. Aanvullende wensen van het AB zijn onder andere:

- dat het mandaat van het waterschapsbestuur aan de huidige directie voor wat betreft de waterschapstaken vooruitlopend op de definitieve besluitvorming wordt verlegd naar de Secretaris Directeur van AGV als een van de directeuren in het nieuwe model;
- dat het AB heeft ingestemd met het ontwerp *met dien verstande dat geen besluit genomen wordt over een Raad van Toezicht*. De RvT was in het voorstel opgenomen, om onafhankelijk toe te zien op het realiseren van de samenwerking en integrale keuzes over capaciteit en middelen vanuit het belang van de bestuurlijk opdrachtgevers. Het AB heeft vragen gesteld hoe de RvT zich verhoudt tot de controlerende democratische rol van het AB en heeft verzocht nut en noodzaak alsook alternatieven in de vervolgfase nader uit te werken;
- dat *de identiteit van AGV als overheid versterkt wordt met communicatie uitingen* en met de gemeente wordt verkend hoe te komen tot een verandering van de naam Waternet, zodat de verwarring tussen waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Waternet weggenomen wordt.

Over bovengenoemde punten zal de komende periode nader bestuurlijk gesprek moeten plaatsvinden om een vernieuwde stichting op basis van de overeengekomen hoofdlijnen zoals opgenomen in bijlagen 1 en 2 te realiseren. Ik heb daarom het DB van AGV gevraagd de AB besluitvorming nader te duiden en aan te geven op welke wijze deze mogelijk de hoofdlijnen en uitgangspunten van de vernieuwde stichting beïnvloeden en of bijsturing binnen de overeengekomen uitgangspunten en kaders die we voor ogen hebben, mogelijk is. AGV en de gemeente zullen beiden met het te kiezen model moeten kunnen instemmen. Samen met een vertegenwoordiger van het DB van AGV stuur ik vanuit het bestuurlijk opdrachtgeversoverleg (BOGO) op de governance. Over de uitkomsten houd ik u op de hoogte.

De opdracht is gegeven om het nadere onderzoek en uitwerking van deze variant "vernieuwde stichting" op te pakken en besluitvorming in het derde kwartaal 2023 voor te bereiden m.b.t. de definitieve vaststelling van de vernieuwde stichting voor BW/raad en DB/AB.

Ad. 2) De oprichting van een NV Drinkwater

In de raadsbrief van 12 juli 2022 is de gemeenteraad geïnformeerd over het principebesluit van 2 november 2021 inzake de herijking van stichting Waternet, waarin het college heeft besloten de oprichting van een NV Drinkwater nader te onderzoeken. Afgelopen periode is in de denkfase gewerkt aan een projectplan voor de onderzoeksfase. De denkfase is in samenhang met de herijking van de governance Stichting Waternet uitgevoerd. Het college heeft ingestemd met het afsluiten van de denkfase en het starten van de onderzoeksfase (17 januari 2023/ VN2023-000515). Hierover wordt de Raad via de commissie MOW van 23 februari 2023 gevraagd in te stemmen met het starten van de onderzoeksfase.

Ad. 3) De uitwerking van Afdeling Water

In het principebesluit van 2 november 2021 is aangegeven dat Amsterdam voornemens is een afdeling Water (voorheen strategische unit) op te richten voor de aansturing van Waternet. Dit is een belangrijke versterking van de bestaande ambtelijke organisatie van de gemeente op het gebied van de drinkwater- en riooltaken. De taken van afdeling Water zijn gericht op het versterken van het opdrachtgeverschap en het ontwikkelen van een eigen visie en strategie voor de gemeentelijke watertaken, inclusief mogelijke samenwerking met het waterschap AGV en/of derden op het gebied van nieuwe maatschappelijke opgaven die de waterketen raken, zoals klimaatadaptatie, drukte op het water en onder de grond.

Met het collegebesluit van 31 januari 2023 is de eerste stap gezet voor de oprichting van afdeling Water. In afwachting van de verdere uitwerking van de stichting Waternet wordt met een inrichting van tijdelijk Team Water in het eerste kwartaal van 2023, de gewenste onafhankelijke toetsing en advisering aan college en raad op de bestuurlijke watervraagstukken en de werkzaamheden van Waternet verbeterd. Hiermee wordt invulling gegeven aan de aanbevelingen van de Rekenkamer Metropool Amsterdam, ILT en het principebesluit van B&W van 2 november 2021.

Begin 2023 wordt verder uitgewerkt hoe dit team in 2024 de beleidsbepalende, opdrachtgevende en toezichhoudende rol van de gemeente op Waternet kan vormgeven.

Ad. 4) De uitwerking van een eigen AGV-organisatie

Er wordt een bestuursdienst AGV ingericht in de kolom 'watertaken AGV' binnen de 'Vernieuwde stichting Waternet' die voornemens is het waterschapsbestuur direct en onafhankelijk te adviseren en ondersteunen. De bestuursdienst wordt aangestuurd door de Secretaris Directeur van AGV die tevens een personele unie vormt met de statutair directeur AGV-taken binnen de 'Vernieuwde stichting Waternet'. Het uitgangspunt is dat de bestuursdienst ondersteunt in het democratisch functioneren van het waterschap en het waterschapsbestuur. De bestuursdienst coördineert de uitvoering van bestuurlijke opdrachten. De bestuursdienst wordt door AGV omschreven als 'een onafhankelijke afdeling die rechtstreeks en transparant kan adviseren aan het AGV bestuur, en tegelijkertijd de gewenste bestuurlijke nabijheid en verbinding met beleid en uitvoering borgt'.

Er wordt tevens voorgesteld om binnen de vernieuwde stichting Waternet ook een eigen 'functionele organisatie AGV' in te richten voor de beleidsvoorbereidende en uitvoerende waterschapstaken. Deze functionele organisatie valt in de kolom 'watertaken AGV'.

Ad. 5) Agenda strategische samenwerking Amsterdam en AGV

Het college heeft ingestemd met het vaststellen van een strategische samenwerkingsagenda die is opgesteld voor de gemeente en AGV. Deze agenda komt voort uit de opdracht in het principebesluit van 2 november 2021: het onderzoeken op welke thema's de gemeente Amsterdam en AGV intensiever en breder kunnen samenwerken aan water- en water gelieerde opgaven. De strategische agenda biedt een belangrijke bestuurlijke basis om gemeenschappelijke prioritaire thema's verder uit te werken in een uitvoeringsagenda. De volledige samenwerkingsagenda is als bijlage (*bijlage 3. Strategische samenwerkingsagenda Amsterdam en AGV*) toegevoegd aan deze brief.

De agenda onderstreept het verlangen en de noodzaak van samenwerking tussen de gemeente en AGV om de wateropgaven nu en in de toekomst het hoofd te kunnen bieden: droogte, hitte, extreme regenval, stijging van de zeespiegel en een dreigend tekort aan drinkwater.

Op hoofdlijnen gaat de agenda over de volgende opgaven:

- Waterkwaliteit: schoon drinkwater, behalen KRW-doelen en behoud en versterken biodiversiteit
- Klimaatadaptatie en toekomstbestendige ruimtelijke ordening
- Kades en bruggen: toekomstbestendige stedelijke waterinfrastructuur
- Energietransitie: aquathermie als onderdeel van energietransitie, geothermie
- Circulaire economie: circulair maken van de watercyclus

De geformuleerde opgaven uit de strategische samenwerkingsagenda worden door de directeur R&D samen met AGV als opdrachtgevers en Waternet als werkorganisatie, uitgewerkt in een uitvoeringsagenda.

Ad. 6) Agenda regionale samenwerking met andere waterpartners

In de periode juni-oktober 2022 zijn verkennende gesprekken gevoerd met de gemeenten en de drinkwaterbedrijven in het beheergebied van AGV. Via het Bestuurlijk Overleg Water beheergebied AGV (BOWA) bleken al vormen van samenwerking te zijn. In de verkennende gesprekken hebben verschillende gemeenten aangegeven meerwaarde te zien in bestuurlijke samenwerking. De opvolging hiervan heeft plaatsgevonden in het BOWA.

Achterstand bij innen van de waterschapsbelasting door Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Naar aanleiding van vragen in de raadsvergadering van 25 januari jl. van het lid Boomsma over problemen met het innen van de waterschapsbelasting door AGV, wordt u op zeer korte termijn geïnformeerd per brief. Kort gezegd wordt daarin vermeld:

- Het opleggen en innen van Waterschapsbelasting is een bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Waterschap;
- Er is geen direct financieel risico voor de gemeente Amsterdam;

- Ik zal in mijn rol als lid van het stichtingsbestuur van Waternet hernieuwde aandacht vragen voor de eerder geconstateerde uitvoeringsproblemen bij Waternet met betrekking tot facturatie en belastinginning met in achtneming van de belangen van de belastingbetalers.

Financieel

Voor de het governancetraject is voor 2023 €500.000 beschikbaar op de begroting van Waternet.

Planning

De komende periode zal nodig zijn voor een precieze vastlegging van een definitief ontwerp van de vernieuwde stichting Q3 2023. Daarbij moet de kanttekening worden gemaakt dat dit een ingewikkelde exercitie is die de gemeente (deels) samen met het waterschap AGV en de Stichting Waternet moet doorlopen. Bij het vormgeven van de nieuwe governance zijn we afhankelijk van externe partijen, zoals het ministerie Infrastructuur en Waterstaat, de ILT en de belastingdienst. Dit kan leiden tot bijsturing van het voorgenomen model, of dat er mogelijk meer tijd nodig is om tot een definitief ontwerp te komen.

Over de NV Drinkwater bent u apart geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Melanie van der Horst
Wethouder Water

Bijlagen

1. bijlage 1. Organogram 'vernieuwde stichting Waternet'
2. bijlage 2. Beschrijving 'Vernieuwde stichting Waternet' (BOGO 21 nov)
3. bijlage 3. Strategische samenwerkingsagenda Amsterdam en AGV